
Inventering smutsgam

Georgien 5-15 maj 2018

BirdLife Sverige och SABUKO, Birdlife Georgien

Inledning.

Våren 2016 genomförde den georgiska miljöorganisationen och BirdLife-partnern SABUKO (Society for nature conservation) sin första smutsgaminventering, huvudsakligen koncentrerad till öst och sydöstra Georgien. Inventeringen gav 45 häckande par och över 100 individer sedda. Våren 2018 sker nästa inventering på samma rutt och 9 deltagare från Sverige har bjudits in att delta, i slutändan blir det 6 stycken deltagare.

Deltagare:

Anders Lundquist

Bengt Allberg

Kent Gustafsson

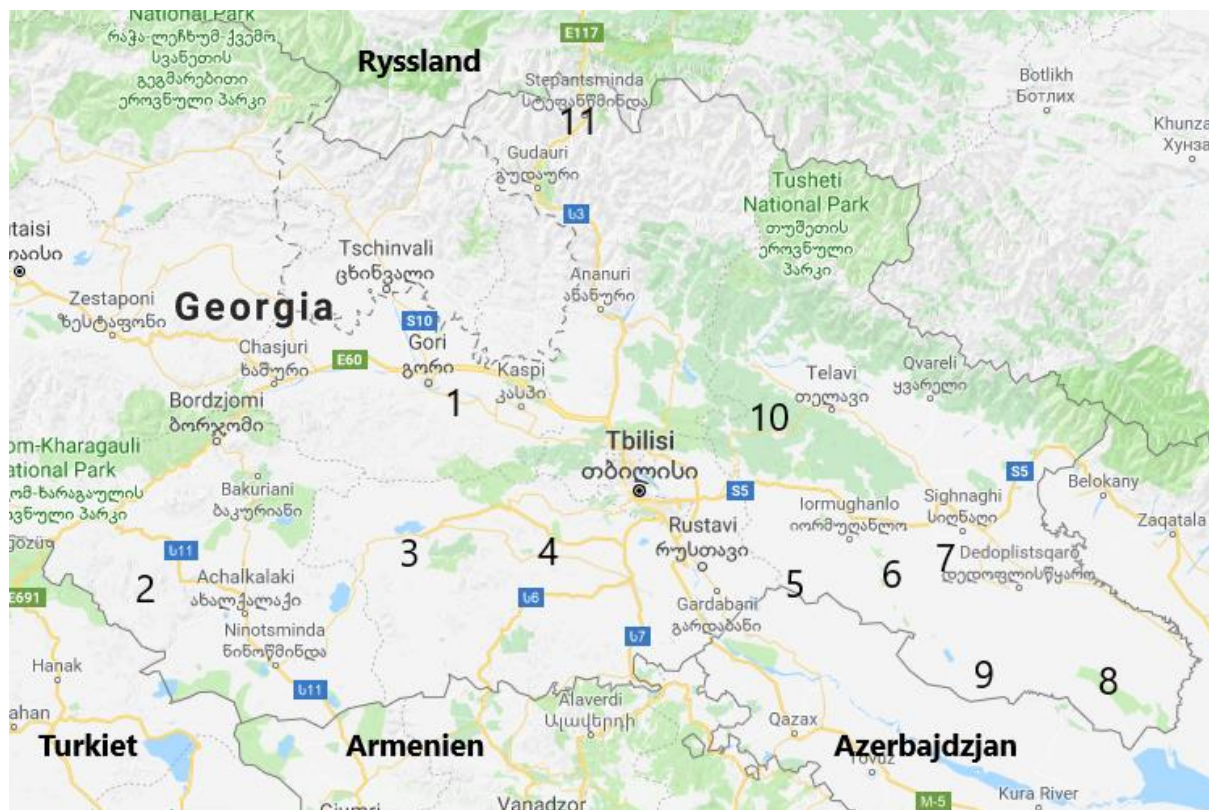
Thomas Birkö

Fredrik Larsson (dagboksförfattare)

Ulf Hjulström

Zuka Gurgidze (projektansvarig från SABUKO)

Levan (SABUKO)

Östra Georgien

1. Mtkvari
2. Uraveli
3. Dashbashi
4. Samshvilde
5. Davit Gareja
6. Iori
7. Iori, dag 2
8. Vashlovani
9. Kotsakhuri
10. Gombori
11. Kazbegi

Dag 1, lördag 5:e maj, Mtkvari

Dagen börjar tidigt. Vi har alla rest med flyg från Sverige fredag eftermiddag och anländer till flygplatsen i Tbilisi några timmar efter midnatt, lördag morgon. Till Nita Hotel i centrala Tbilisi kommer vi inte till förrän strax efter klockan 05, där en sjungande rödstjärt hälsar oss välkomna. Klockan 07 är det frukost (vitt bröd, ost i plast, pulverkaffe och te). Men ivern trumfar tröttheten så det är inga större problem att kliva upp efter en kortare tupplur och påbörja verksamheten med avfärd strax efter 08.

Vi åker i två bilar, i varsin Mitsubishi Delica, en modell som visar vara en pålitlig slitvarg på den georgiska obygd. Zuka leder konvojen med Anders, Kent och Fredrik; Levan kör andrabilen med Thomas, Bengt och Ulf.

Vårt första stopp på inventeringsrutten är Mtkvari, en dal nordväst om Tbilisi. Mtkvari (Kuri på turkiska) är floden som rinner genom landet och också genom huvudstaden. Det kuperade landskapet med imponerade bergstoppar är lummigt grönt, solen lyser på en blå himmel och temperaturen är behagligt varm.

Vi noterar klippsvalar, härfåglar, sydnäktergalar, ärtsångare, trädlärka, ett par ormörnar, en sparvhök och det är också här vi ser våra första smutsgamar, ett par som seglar runt bergen, läckert!

Färden är tänkt att fortsätta längre inåt bergslandskapet men vägen, en stenig torkad lerväg, visar vara omöjlig så vi åker vidare, genom Grakali till dags ända i Gori (nordväst om Tbilisi och tillika Stalins födelsestad). Vägen dit ger ortolansparv, tofslärkor, en flock rosenstarar, örnnvråkar,

biätare, alpseglare, en mindre skrikörn samt svarthuvad sparv och kornsparv (två arter som kommer visa vara allestädes närvarande under hela resan).

Väl i Gori visar det sig att vår tänkta nattvist inte har rinnande vatten för tillfället så vi förflyttas till ett halvfärdigt "Health centre" i utkanten av Gori. Det är stort, rymligt och helt perfekt efter en lång dag (och natts) färd. Husmor lagar smakfull kycklingsoppa och sover belåtna.

Dag 2, söndag 6:e, Uraeli

Söndagen är något kall och grå, regnet verkar hänga i luften. Efter frukost (vitt bröd, ost och snickers) ger vi oss av sydväst via Mtkvari-dalen och till Uraelis floddal med slutstation Karthsakhi lake, en mindre sjö som delar gräns med Turkiet.

Uraeli är omgiven av vulkaniska berg och kända häckningsplatser för lammgam, gåsgam och smutsgam. Men det är inte bara gamar i bergväggarna i Georgien, de naturliga håligheterna i bergen nyttjas även av Georgisk-ortodoxa munkar som med nit och flit under århundraden snidat ut smått fantastiska salar. Men den georgiska munken har inget övers för gamen som mer än gärna kastat ut gamens hela bohag närhelst han kunnat. Överlag, berättar Zuka vidare, har gamen ett dåligt rykte bland befolkningen. Den ses som oftast som en ond fågel, och då speciellt av munkarna.

Vårt första stopp på vägen är Gulfgas, en bensinmack som på baksidan har ett grönområde med en liten bäck. Ett svarthakat buskskvättepar matar ungarna framför ögonen på oss och en sumpbäver visar snabbt upp sig. Det hänger regn i

luften.

Dags att åka vidare, och det är nu som trafiken börjar visa upp sig på allvar. På förmiddagen har bilar, bussar och lastbilar börjat trängas på vägarna och det är med andan i halsen vi bevittnar något som mest kan kallas kaos. Alla ska fram och köra om, och lägg till att många bilar har ratten på höger sida (pga billig import från Japan) i högertrafik så känns det ibland vanskligt. Mitt i alltihopa går boskap till synes vind för våg, för att inte tala om alla dessa hundar (som ofta har rabies). Mer än en gång under resans gång kommer vi förfärat fascineras. - Adventure!

Väl längs Uravelifloden ser vi den vita skiten längs bergväggarna som vittnar fågel, men det ekar i tomt i gamarnas grottor.

Över oss ser vi några trutar, oklart vad. ekar det tomt i bergsgrottorna
En störtstur senare kommer vi fram till Khertvisi vid 13-tiden och får där se vår första smutsgamhäckning. Högt uppe på andra sidan Mtkvarifloden sitter ett par på klipphyllan, och vi får även se parning.
När vi en liten stund senare på väg söderut längs floden möts vi av en kretsande gamflock med 16 gåsgamar 2 grågamar och 2 smutsgamar. Längre fram ser vi ytterligare en större flock kretsande gamar, allt inramat av en dramatisk floddal i grå toner.
Kl 15:30 stoppar vi för lunch i Vardezia, vid en liten restaurang vackert belägen längs floden. En svartmes häckar i taket till restaurangen, vi ser klippsparv, härfågel, sträckande bivråkar, härfågel, örnråk, grågam och även en smutsgam. Trutarna vi sett längs vägen visar sig vara armeniska trutar.
Lunchen är ett ugnsbakat bröd med ost och spenat, mycket, mycket gott.

Efter avslutad måltid beger vi oss vidare, uppför branterna bland betande kor där vi noterar cettisångare och blåtrast samt ett förbiflygande par smutsgamar.

Färden går över leriga vägar på Didi Abuli, ett berg på över 1800 meter. Kargt landskap som stundtals täcks av skog planterad på Sovjettiden som vindskydd för åkrarna, skog som senare visade sig vara helt inkompatibel med klimatet och som idag är döende. Tyst skog.

Landskapet bjuder på berglärkor, tofslärkor, stenskvättor, brun kärrhök och vråkar. På vägen mot östsidan halkar förstabilen av lervägen och fastnar i vattnet med bakhjulet. Andrabilen får ta fram bogserlinan, resan kan fortsätta.

I en liten by på vägen ses en flock vita storkar, bronsibis och rostand.
Strax innan kl 19 kommer vi så fram till dagens ändhållplats, Kartsakhisjön som delas i mitten av gränsen mellan Georgien och Turkiet.

I anslutning ligger nationalparken Javakheti, både ett IBA (Important bird area) och SPA (Special protected area). Innan vi svänger in i ett skogsområde väster om sjön .där vi ska tälta över natten. skådas området av från sidan av vägen.

Enorma mängder pelikaner på en ö mitt i sjön, både vita och krushuvade, bruna och blå kärrhökar, en stäpphök, stängshök, vitvingade tärnor; sjön verkar lovande inför morgonen. Men först blir det att sätta upp tälten, tända brasan och äta kvällsmat. Bröd, papriköra och tysk korv, georgisk öl på dunk.

Senare beger sig Thomas och Bengt ner till sjön igen för att lyssna efter sångare men det tar inte lång stund innan vi ser dem komma

gående tillbaka i skenet av gränspolisens blåljus. De hade begett sig över vägen och varit på väg ner mot sjön när dom blev upptäckta, strängt förbjudet, fågelskådare eller ej.

Vi blir uppmanade att hålla oss på rätt sida vägen i framtiden.

Dag 3, måndag 7:e, Dashbashikanjonen

Uppstigning 06. Natten igenom har stora lastbilar dånat förbi 50 meter bort, bilar har saktat in, alla ljud förstärkta, inte mycket sömn för vissa av oss.

Morgonsången står trädpiplärkan för. Vi går ner till vägkanten och söker av sjön i bekvämt bakom oss gryende morgonsol. Två purpurhägrar i ett nära vassområde, över trehundra vitvingade tärnor drar fram och tillbaka, rosenfink, gulärlor (feldegg) och, en läcker hane balkanhök jagar snabbt över vägen från tallskogen bakom oss och tillbaka. Vi både hör och ser berggransångare, en av de fem stora!

Efter en timme börjar vi packa för avfärd då gränspolisen kommer på besök, men ingen fara. De vill bara kolla så att vi är ok. Allteftersom resan framskrider framgår organisationen. Zuka är bekant med gränspoliser, skogvaktare, viltförvaltare och guider, inga främlingar i främmande land. 08 är det avfärd, strax därefter visar det sig att Levans bil fått punktering.

Två timmar nordost stannar vi till vid Paravanisjön, en klar blå sjö bland böljande gröna kullar. En svarthalsad dopping i sjön och en förbiflygande citronärta senare går färden vidare mot Dashbashi, en kanjon strax utanför staden Tsalka.

Bergshålor med färsk med vit spillning är ett gott tecken, och vi ser en hel sådana här

men ingen säkerställd häckning. Kanske ser vi en del avbrutna häckningar? Eller spår av andra rovfåglar? Eller, smutsigamen tvingas till långa sträckor för att finna mat vilket innebär att en häckplats kan stå tom under stora delar av dagen. Som ofta är fallet, det är också en fråga om att vara på rätt plats vid rätt tillfälle.

Dagen avslutas med ett återtåg till Tbilisi och till en restaurang som serverar Khinkali, dumplings fyllda med buljong och kryddat kött. En georgisk specialitet, ljuvligt med kall öl. Verkligen.

Senare på kvällen samlas vår grupp och SABUKO på hotellet där Thomas ger en intressant föreläsning om äggsamlade i Sverige med kopplingar till Georgien. SABUKO tar tacksamt emot värdefull information som förhoppningsvis kan hjälpa till i arbetet mot den illegala rovdriften på vilda djur.

Dag 4, tisdag 8:e, Samshvilde

Dagen delas i två grupper syd om Tbilisi. Grupp Zuka beger sig, tillsammans med gäst, Niko från SABUKO, till södra delen, grupp Levan till norra. Ursprungsplanen var även att Trialeti i sydväst skulle inventeras denna dag men då gruppen endast består av två bilar koncentreras sökandet endast till Samshvilde, en dalgång med goda förutsättningar. Grupp Zuka tar vägen förbi Marneuli, en liten stenbrytaresstad där vi blir stående vid ett stenbrott och en sopstation och får se inte mindre än 8 smutsigamar, även gåsgam och grågam. Isabellastenskvätta, medelhavstenskätta, finschstenskvätta, eller vad det nu är vi ser. Dessa områden är hybridtäta.

I en av sandhålorna nära en gamslaktplats (hundar och kor) synar vi ett klippnötväckebo med tillhörande hyresgäst.

Samshilde ger dock inte lika mycket smutsgam, dock två stycken som seglar över de branta klipporna, möjlig häckning.

Här ser vi även resans enda mästर्सångare och scheltopusiks, långa ödlor på mark som i träd. På ett stopp i en liten azerbajdzjansk by (fortfarande i Georgien) får vi syn på ett gäng gulärlor (thunbergi) så fort vi kommit ur bilen. Bakom oss hörs plötsligt ett starkt dån och över våra huvuden och på låg höjd stört dyker en dvärgörn på jakt mot ärlorna, otroligt häftigt! Ärlorna klarade sig oskadda.

På eftermiddagen kommer regnet. Vi är på väg till ett ställe strax utanför Tbilisi som nyss upptäckts hysa ett häckande par Krupers nötväcka då regnet fullkomligt börjar ösa ner. Med turen på vår sida blir det ett uppehåll när vi väl är framme. Väl där tar det nästan en timma innan vi lyckas få syn på dem, och då inte i det bohål som först rapporterats. Trägen vinner.

Dimman efter regnet är komplett ärtsoppa, så sista stopp för dagen ställs in och vi återvänder till huvudstaden för kvällen.

Dag 5, 9:e maj, Davit Gareja

I Kakheti sydväst om Tbilisi ligger Davit Gareja, en imponerande georgisk-ortodox klosterbyggnad på ett berg precis vid gränsen till Azerbajdzjan.

Första stoppet för dagen blir vid Kapatadze-sjön. Jungfrutränor och smalnäbbade simsnäppor, brun glada, kärrhökar och 6 stycken smutsgamar.

Kl 12 är vi framme vid klostret, men är inte ensamma då detta är ett turistmål. Inte ett moln på blå himmel, det är varmt och toppen ligger på 775 meter. Agamer och smaragdödlor. Biätare över våra huvuden. Tänkbara häckplatser för smutsgam men här ser vi endast gåsgam och grågam. Vi vandrar sydsidan av berget tillbaka, genom Azerbajdzjan (den öppna gränsen är ett undantag pga klostret) och tillbaka. Berghöror, klippduvor, klippnötväcker och klippsparr, tornfalk och ormörn. Tunga moln med nederbörd verkar komma vår väg från grannlandet. På väg ner på den georgiska sidan ringlar en levanthuggorm över stigen och in i buskagen. Georgien slipper undan regn.

Natten tillbringas norrut i staden Telavi, ett område som verkar rusta för en kommande vinindustri. Vinrankor och vinhus överallt. Vårt gästhus, med utsikt över ett snöklätt Kaukasus, lagar till en efterlängtd kvällsmåltid och till det, lokalt, torrt rött.

Dag 6, 10:e maj, lori, dag 2

Dagens, och morgondagens, sökområde är lori, en väldig högslätt belägen mellan floderna Mtkvari och Alazani öster om Tbilisi. Området har oljefyndigheter och infrastrukturen kring källorna hotar vildlivet. Dialog finns mellan stat, som äger oljan, och naturvård men det verkar som så oftast vara en ständig uppförsbacke. Det ska dock sägas att framsteg sker, det verkar finnas vilja att visa miljöhänsyn från statligt håll. Zuka väljer sina ord försiktigt.

Stora fårflockar drar över vidderna, och vägarna. Ibland får man helt enkelt stanna mitt på vägen då hundratals får omsluter bilen och bara vänta ut. Män på häst driver på med tillrop och i utkanterna ser vi

vakthundarna, utan öron och med kuperad svans, vissa med spikhalsband. Det finns gott om varg i trakterna så hundarna är inte i första hand här för att driva på och hålla samman flocken. Och därav avklippta öron och svansar, vargen ska inte få övertag genom att bita sig fast i mjudelarna.

Zuka utvecklar.

-Det här är azerbajdzjanska herdar med azerbajdzjanska hundar, de georgiska vakthundarna är större, för den georgiska vargen är större.

Mitt på dagen bromsar vi plötsligt in, Zuka har fått korn på något. Det visar sig vara ett okänt kejsarörnsnäste i ett litet skogsområde längre bort mot floden. En av kejsarörnarna kommer sedan riktigt nära över oss!

Grusvägarna är som vanligt dåliga och vid ett av de planerade stoppen får vi överge bilen för att gå till fots sista biten. Men, vi ser plötsligt en stor fårflock och inser snart att det också finns vakthundar i närheten, bara att vända tillbaka till bilarna.

Trots att området brukar vara välbesökt av smutsgam kammar vi noll.

Slutmålet för dagen är Dalis Mita, en reservoar i sydöstra georgien. Vi har hört av en parkvakt vi träffade på vägen att havsörnar varit där i flera dagar, men detta är också ett ställe för svart frankolin. Från reservoarvägen över dammen ses ett misstänkt mindre skrikörnsbo i en dunge långt bort.

Tälten slås upp på den steniga marken och området undersöks. Mycket riktigt, svart frankolin spelar, några östliga sammethattor i buskagen, en kungsfiskare visslar till och så även dvärguven. Nattskärror.

Kvällsmiddagen består av nudlar och bröd, mörkt bröd nuförtiden.

Natten kommer och cikadorna håller en vaken så att man inte missar att det sitter en hornuggla långt bort och hoar genom natten.

Dag 7, 11:e maj, lori 2

Tälten packas, göken allestädes. Vi stannar till en sista gång på reservoarvägen och spanar av. Ett par mindre strandpipare och silltrut. Långt bort i norr skruvar plötsligt över 75 st gåsgamar upp, en väldig syn! Mästersångaren lyser dock med sin frånvaro. Det ser ut att bli ännu en varm dag.

Färden går nu norrut och på vägen ser vi minervaugglor på stenbroarna, duvhök, svart stork, kejsarörn, stäpphök, dvärgörn och en svart stork. I en liten vattensamling i den karga och hårt betade marken ser vi en ensam rostand och en lika ensam mosnäppa. Tofslärkor.

Misstänkta bohål finns i bergen längs vägen men inga smutsgamar.

Vi anländer till den lilla staden Dedoplistskaro på eftermiddagen och middag med hembryggd öl serveras i ett enskilt litet rum (som verkar vara vanligt). I staden ska vi övernatta i några dagar, men innan incheckning blir det först ett besök till Eagle gorge, nordväst om staden. Här, på höga klippor med utsikt över slätterna ser vi tornfalk, vråkar, gåsgam och dvärgörn, och, äntligen smutsgam igen.

Efter en lång dag utan mycket till sömn känns det otroligt skönt att inkvartera sig på Ilia state universitys lokaler. Ett ombyggt gammalt logement som nu drivs av universitetet för sina biologistuderter och

som även fungerar som vandrarhem för fågelskådargrupper.

På kvällen vid artgenomgången börjar det smattra rejält på rutorna och åskan går nära. Regnet fortsätter hela natten. Utanför fönstret mot baksidan hörs dvärguv.

Dag 8, 12:e maj, Vashlovani

Utvilade vaknar vi till en grå och tung himmel. Nattens intensiva regn har upphört men fortfarande småstänk på bilrutorna. Vi är på väg till Vashlovani, ett stort och på många sätt otillgängligt naturreservat i sydöstra Georgien, nära gränsen till Azerbajdzjan. Här har leopard skådats.

Vägen ut är brokig, på åkrarna längs sidorna ses ängshökar i par och stäpphök.

Väl i Vashlovani möts vi av ett böljande grönt landskap och branta, mörka lervägar. Nattens regn har förvandlat vägen till en klabbig geggamoja men bilarna slirar fantastiskt nog upp och nerför vägarna, och klarar sig att hålla sig på vägen längs de branta stupen. Mer än en gång här kommer fler än en av oss fundera över om vi verkligen kan åka vidare. Eller, om vi kommer överleva.

Det frodiga landskapet, med stora arealer övergivet ananasplantage, bjuder på en hel del kalenderlärkor och biätare, thunbergiska gulärlor samt trädnäktergal. En flock vildsvin drar genom skogen längre ner bland bergen. Vägen framåt är dock till slut för otillgänglig och dagens exkursion kortas ned. Hemvägen är svår nu, Zukas bil slirar i diket och får draghjälp av Levan.

På vägen hem stannar vi till vid en liten slättsjö, Kochebi. Småsnäppa, skärfläcka, kustpipare, spovsnäppa och större strandpipare. Kul med vadare! Intill vägen på

andra sidan sjön häckar ett par örnvråkar vid en elstolpe.

Senare på eftermiddagen beger sig Thomas, Bengt och Ulf ner till sjön igen till fots och lyssnar på flodsångaren. Utanför fönstret sjunger kaukasiska lundsångare.

Dag 9, 13:e maj, Kotsakhuri

Solen lyser igen. En höksångare sitter fint beläget i ett träd vid entrén.

Dags mål är Kotsakhuri, en ökenoas. Vägen dit går via Vashlovani och dess lervägar men bilspåren efter gårdagen underlättar.

Vi åker in i en uttorkad flodgång och ser ett väldiga mängder hussvalor i bergsväggen och en och annan alpseglare. En dvärguv visslar. Isabellastenskvättor, trädnäktergal återigen

Flera misstänkta bohål men endast en smutsgam, flygandes förbi.

Väl ute på slätten igen har vi förhoppningar om att få se krävgasell men ingen sådan lycka. Vid den spartanska gränsposten till Azerbajdzjan får vi höra att vår tänkta resväg är i för dåligt skick för att färdas på. Deras vakthund biter i framdäcket när vi åker vidare. Sedan vidare över vägen som går rakt genom en uttorkad serpentinflod, och återigen förundras vi över Danicas förmåga att klara sig genom till synes omöjliga vägar. Levan kör fast i en backe och får draghjälp av Zuka. Stenskvättor i alla dess möjliga former, en gröngöling. Landskapet är Sergio Leoneskt.

På väg hem flyger en rödbrun gökhona förbi, och senare ses räv.

Dag 10, 14:e maj, Gombori

Sista inventeringsdagen på resan kommer att gå till Gombori, ett bergsområde nordost om Tbilisi, smutsgamens nordligaste fäste. Först ett återbesök till Eagle canyon, och nu ses två smutsgamar. En av dem sitter i över en timme på en klippavsats innan den tar till vingarna.

Ett par timmar senare når vi Gombori och delas upp i två grupper, Team Levan tar norr, Zuka team tar södra.

Det är hett och mitt på dagen är det ganska tunnsått med obsar på höjderna. Talgoxar, bofinkar, rödstjärtar och en mellanspett! Fjärilarna börjar visa sig, makaon- och aurorafjärilar och sorgmantlar. Bohålor är det inte mycket till, mer sandkullar än berg, om än med enstaka undantag och ett och annat möjligt bohål.

På väg till det allra sista stoppet ses en schakal gå över vägen, och för en fantast av de fyrfota är det en fin syn!

Sen är det över och regnmolnen tornar åter upp sig. En sista natt på vandrarhemmet innan tidig avfärd till Kazbegi.

Dag 11, 15:e, Kazbegi

Vi rullar ut kl 05 och den prognos som talat om regn har fel ty solen går upp på en klarblå himmel. Kazbegi ligger i norra Georgien precis vid gränsen till Ryssland, och det är här man skall åka om man vill se Kaukasus Big Five; kaukasisk snöhöna, kaukasisk orre, större rosenfink, berggrödstjärt och berggransångare. Resan hit är ett tack från SABUKO som tack för hjälpen, och vi bockar och bugar.

Bilarna tar sig uppför vägarna tillsammans med ryska lastbilar och tung dieselryk, bergstopparna lyser vita. Vid notiden är vi framme och parkerar vid bergsfoten och inväntar snöhönan. Solen kommer sakta fram bakom berget, vi hör dess lockrop och det dröjer inte länge innan vi även får syn på dem!

Rosenfinkar och ringtrastar lite överallt och strax intill skådas ett stentrastpar och rödpannad gulhämpling! En tornfalk dyker upp och väcker ånyo tanken om vi nånsin kommer att få se någon annan falk än tornfalk på resan. SABUKO talade om falksituationen i samband med Thomas föreläsning (på dag 3), om hur falkenerare och samlare nästintill tömt dessa områden på falk och enligt det vi ser (eller inte ser) verkar det tyvärr stämna allt för väl. En tragedi.

Nästa på listan är den kaukasiska snöorren som härbergerar ett par stenkast längre bort. Inte lätta att upptäcka men till sist får vi in dem också!

Vi har hittills på resan aldrig sett skymten av en lammgam men här dyker plötsligt en 2k upp och vrider runt ett dimhöljt berg på andra sidan floden! Så även en adult kungsörn som parkerar sig på höjd lite längre bort. Vackert!

Kazbegi är ett stort område och det är mycket som skulle kunna skådas här, men tiden är knapp och de flera dagar man helst skulle vilja tillbringa här finns inte, så vidare bort mot högre höjder. Berggransångaren är avklarad sen tidigare så vi beger oss mot större rosenfink och berggrödstjärt.

Först en minst sagt besvärlig lerväg upp mot Gergeti Trinity Church medelst bil. Vi kommer nästan fram men vägen är för dålig

för att fortsätta så vi får promenera till fots upp till kyrkan. Härifrån blir det en något oväntat tuff och lång vandring uppför. Vägen bjuder på vattenpiplärkor, alpkråkor och alpkajor, och efter vad som kan tyckas vare en mindre evighet kommer vi så äntligen fram.

Klockan är 15.00, på 3000 meters höjd varav 1 km höjdvandring och luften är tunn. Bortom bergen är himlen blygrå och små droppar regn vittnar om att det är väderleksändring på gång. Här ska vi inte stanna längre än nödvändigt.

Området spanas av och strax intill sitter en alpjärnsparv. Misstänkta bergrödstjortar visar sig gång på gång vara svarta rödstjortar. Men till sist får vi syn tre hannar och en hona större rosenfink! Uppdraget får sägas vara avklarat, dock med en miss i protokollet (bergrödstjärten), och vad hände med murkryparen? Men sällan får man allt.

Det skyndas på nedåt och när vi väl kommer fram till bilarna börjar det regna och hagla, rejält. Vägen upp var dålig och blir inte bättre av leran, men som alltid tar vi oss ner helskinnade och beger oss till närmsta restaurang för en sista måltid tillsammans.

Alla beställer kebab, en del dricker öl.

Resan är över. Det enda som kvarstår är resan tillbaka till Tbilisi för en sista natt på Nita Hotel igen innan flyget tar oss hem tidigt nästa morgon.

Avslutning

Inventeringen 2016 gav 45 häckande par smutsgam och ca 100 individer, avräkningen direkt efter avslutad inventering 2018 gav 1 säkerställt häckande par och ca 25 individer, minst sagt katastrofala siffror!

Nästan två veckor senare får gruppen ett mejl från Zuka som åter åkt rutten tillsammans med Niko och han har glädjande besked. Som skrivits om ovan tvingas nu smutsgamen färdas långa sträckor för födosök och att faktiskt se dem i boet är inte alltid det lättaste. De tomma bon vi såg, men misstänkte kunde vara bebodda, visade sig nu i många fall vara bebodda, totalt 32 st häckande par! De hittade även en död smutsgam och dödsorsaken var ledningar elektricitet, förmodligen kommit för nära två ledningar. Samtal har nu inletts med det statliga georgiska elbolaget om fågelskydd.

Ett nytt inventeringsprojekt planeras för 2019.